

Målrettethed og kontrol

Studerendes fortællinger om brug af præstationsfremmende midler for at trives og præstere under uddannelse

Ambition and control

Student narratives about the use of prescription pharmaceuticals to thrive and perform while under education

Jeanett Bjonness

Ph.d. og lektor, Center for Rusmiddelforskning, Århus Universitet, Danmark

jb.crf@psy.au.dk

Sammendrag

International forskning rapporterer om et øget pres på studerende for at præstere i uddannelsessystemet. Samtidig dokumenteres en stigning i studerendes brug af både receptpligtig medicin og illegale rusmidler med henblik på at forbedre koncentration og præstationer – ofte betegnet medicinsk, farmaceutisk eller kognitiv forbedring.

På baggrund af denne udvikling, og med udgangspunkt i sociologiske teorier om 'selvet' og 'præstationssamfundet', vil der i denne artikel være et analytisk fokus på studerendes narrativer om, motiver for og legitimering af brug af præstationsfremmende midler i uddannelsesmæssig sammenhæng.

Artiklen baseres på kvalitative interviews foretaget i 2015-2016 med 60 danske studerende (18-25 år), der har erfaring med at benytte receptpligtig medicin eller illegale rusmidler i forbindelse med uddannelse.

Analysen peger på, at de fleste studerende i undersøgelsen oplever præstationsfremmende midler som nødvendige for at opnå deres mål, men at der er interessante kønnede mønstre, både når det gælder den måde, de unge oplever pres på, og de midler, de bruger for at imødekomme dette. Mange, flest kvinder, oplever, at de går på kompromis med personlige idealer for at leve op til samfundsmæssige krav om præstationer, effektivitet og ambition, mens andre, overvejende mænd, har et mere optimerende brug, som de oftest betragter som relativt uproblematisk. Artiklen viser, at de unge overvejende oplever store præstationskrav, men at de håndterer og forhandler kravene forskelligt, samt at de legitimerer medicinbrug for at leve op til dem på meget forskellige måder. Nogle distancerer sig fx fra 'misbrugerne', der bruger substanser af ikke legitime grunde, mens andre er mere optaget af at optræde etisk. De unges narrativer om præstationsfremmende midler analyseres som manøvrer i spændingsfeltet mellem samfundsmæssige krav om akademisk præstation og den enkeltes dispositioner, herunder de kønnede (Bourdieu, 1997, 1999). Brugen af præstationsfremmende midler analyseres altså i rummet mellem det, som opleves som samfundsmæssige imperativer, og det, som opleves som ønskeligt og muligt.

Nøgleord

Præstationsfremmende midler, køn, unge, uddannelse, præstationssamfundet, optimering, legitimering

Abstract

International research report on an increased pressure on students to perform in the educational system, as well as an increase in student use of both prescription drugs and illicit drugs to improve concentration and performance.

Based on qualitative interviews conducted in 2015-2016 with 60 Danish students (18-25 years) who have used prescription drugs or illicit drugs to thrive or to perform in the educational system, this article analyses the young people's narratives on pharmaceutical performance enhancement in the tension between societal demands for academic achievement and own individual dispositions and aspirations.

The article shows that most students experience performance enhancement as necessary to achieve their goals. However, there are also important gender differences, both in terms of how young people experience pressure and regarding their strategies to accommodate this pressure. Female students often find that they compromise personal ideals when striving to live up to societal demands for performance, efficiency and ambition, while male students often consider competition as fun and as something they adapt to with more ease than female students do.

The article discusses the young student's strategies in the light of sociological theories of the self in 'the performance society'.

Keywords

Performance enhancement, gender, young people, education, performance society, optimization

Introduktion

Den seneste tid har der i mange vestlige lande, inklusive Danmark, været et øgende fokus på unges brug af receptpligtig medicin for at levere bedre præstationer under uddannelse. Samtidig ses et stigende antal børn og unge voksne, der bliver diagnosticeret og medicinsk behandlet for sygdomme som ADHD, depression og angst (Ford & Arrastia, 2014; Hamilton, 2009; Jørgensen, 2012).

Forskere påpeger, at en del af den medicin, der udskrives til unge, distribueres i deres sociale netværk og bruges ikkemedicinsk (DeSantis & Hane, 2010; Mui m.fl., 2014; Petersen, 2018; Vrecko, 2015), dvs. til at forstærke mentale evner hos raske mennesker (Møldrup, 1999). Dette fænomen kaldes ofte kognitiv optimering, livsstilsmedicin eller *smart drugs* (Bancroft, 2009; Chatterjee, 2009; Coveney, 2011; Hildt & Francke, 2013; Maier m.fl., 2018; McCabe m.fl., 2006, 2014; Petersen, 2015; Rose, 2003) og analyseres i denne artikel som en del af en bredere tendens i vestlige individualiserede samfund til at definere et vellykket selv som aktivt og effektivt (Brinkmann, 2010; Bröckling, 2015; Willig, 2005), hvor præstation opfattes som idealet for 'det gode liv' (Petersen, 2016), og hvor der ydermere er opstået et krav om lykke (Binkley, 2011).

I sådanne samfund, hævder den danske sociolog Rasmus Willig (2013), bliver kritik ofte til selvkritik, da individer oplever, at den eneste måde at forandre en problematisk situation på er at forandre sig selv. Dette forhold kan medføre eksistentiel usikkerhed (Elliot, 2003), en følelse af at være utilstrækkelig (Ehrenberg, 2010) og, nogle gange, sygdom (Petersen, 2016).

I USA estimeres 7-34% af collegestuderende i USA estimeres at bruge medicin som Adderal og/eller Ritalin¹ med henblik på at forbedre deres akademiske præstationer (McCabe m.fl., 2006; Varga, 2012; SAMSHA, 2013; LeClair m.fl., 2015), og i de seneste år har et stigende antal studier også bekræftet lignende brug i Europa (Franke m.fl., 2014; Maier m.fl., 2013; Lengvenyte & Strumila, 2016; Schelle m.fl., 2015), om end i mindre omfang end i USA. I en dansk survey-undersøgelse (Djøf, 2015) fortæller 7 pct. af de universitetsstuderende, at de har brugt receptpligtig medicin med henblik på at præstere bedre på deres uddannelse. 16 pct. af disse, overvejende unge mænd, har brugt ADHD-medicinen Ritalin, mens 47 pct., hovedsagelig kvinder, har brugt betablokkere.²

I denne artikel vil jeg diskutere unge studerendes motiver for og legitimering af brug af præstationsfremmende midler for at præstere og trives under uddannelse. Præstationsfremmende midler indbefatter receptpligtig medicin som Ritalin og betablokkere³, der bruges

-
1. Disse produkter indeholder det aktive stof Methylphenidat og gives som oftest til ADHD- eller ADD-diagnosticerede.
 2. Betablokkere er medicin mod angina og højt blodtryk, som også ordineres mod eksamensangst.
 3. Hvor Ritalin ofte bruges med henblik på at præstere unikt, bliver brug af betablokkere ofte omtalt som en måde at komme op på et 'normalt' niveau på (Bjønness, 2019; Conrad, 2005; Møldrup, 1999).

anderledes end medicinsk foreskrevet (LeClair m.fl., 2015; Maier m.fl., 2018), men også andre rusmidler som hash og sovemedicin, som de unge bruger strategisk i forhold til deres studier. DeSantis & Hane (2010) viser i deres studie af unges ikke-medicinske brug af ADHD-medicin i USA, hvordan de unge legitimerer eget brug af stimulerende medicin ved på forskellige måder at understrege, at de er i kontrol, og ved at fremstille brugen som uskadelig og moralsk acceptabel. DeSantis & Hane påpeger påfaldende mange ligheder i de unges legitimerings narrativer og henfører disse ligheder til de ovenfor beskrevne diskursive strømninger, særligt til kravet om præstation under uddannelse. I lyset heraf diskuterer artiklen forskellige aspekter knyttet til danske unges legitimeringer med et fokus på kønnede mønstre.

Teoretisk kontekst

Litteraturen viser, at diskursen vedrørende brug af præstationsfremmende midler er anderledes end traditionelle diskurser om unge og illegale rusmidler, der har fokuseret på bestemte subkulturelle grupper af unge (fx Becker, 1953; Bourgois, 1995; Briggs, 2012; Sandberg & Pedersen, 2010) og på afhængighed, kriminalitet og dødelighed (Hunt & Barker, 2001). Selv om ikkemedicinsk brug af receptpligtig medicin er ulovlig og af flere forskere knyttes til en risiko for misbrug og afhængighed (McCabe & Boyd, 2012:10), kobles præstationsfremmende brug oftere til etiske dilemmaer, fx i forhold til retfærdighed og autenticitet (Chatterjee, 2009; Forlini & Racine, 2009; Hildt & Francke, 2013; Maslen m.fl., 2014; Nagel, 2010; Petersen m.fl., 2014), end til disse problemer. Denne forskel kan muligvis forklares med, at denne form for brug blandt unge under uddannelse, i modsætning til brug med henblik på rus eller rekreation, taler ind i de eksisterende diskurser om effektivitet og produktivitet (Hunt & Barker, 2001), og at brug antages at have de rette hensigter (Coveney & Bjønness, 2019).

En anden væsentlig forskel fra mere traditionelle diskurser om unge og rusmidler er, at rus i disse ofte repræsenteres som noget, der producerer kollektiv historie og fælles erfaringer (Nayak, 2006:819), mens præstationsfremmende medicinbrug oftest præsenteres som en individuel strategi som tjener til at optimere eller forbedre et enkelt individs indsats. Også den sociologiske ungdomsforskning rapporterer om et stigende fokus på individuel præstation, konkurrence og effektivitet i uddannelsessystemerne i vestlige samfund (Devine m.fl., 2011:633; Gilliam, 2016; Låftman m.fl., 2013). Sørensen m.fl. (2017:29) knytter det aktuelle fokus på præstation til en neoliberal udvikling, hvor netop individualiseringen medfører en forventning hos unge om, at samfundet tilbyder dem uendelige muligheder for selv at konstruere deres eget liv, fremtid og identitet (se også Illeris m.fl., 2009; Woodman & Wyn, 2015).

Med den neoliberale sociale orden følger dog også et imperativ til individer om at konstruere og fremstille sig som specielle, autentiske 'selv' (Griffin m.fl., 2009:460), som 'kræsne' konsumenter, men også som etiske subjekter. Det betyder, at det kan betragtes som umoralsk at handle på måder, som kan betragtes som uansvarlige eller udisciplinerede, fx ved ikke at tage ansvar for egen succes og lykke (Croghan m.fl. 2006; O'Malley & Valverde, 2004). Flere, fx den danske sociolog Rasmus Willig (2005), beskriver dette imperativ som meget stærkt og hævder, at det derfor kan være svært at 'melde sig ud' af denne type krav (se også Binkley, 2011). Devine m.fl. (2011: 632) hævder således, at denne udvikling kræver nye typer af kompetencer hos studerende, og fx Skagestad & Madsen (2015) ser en sammenhæng mellem krav til individet i det senmoderne samfund om stadig øget effektivitet og produktivitet og det, at et stigende antal unge får en depressionsdiagnose. Andre påpeger, at disse nye typer af kompetencekrav indebærer risiko for kønnede skævheder (Bjønness, 2019; O'Flynn m.fl.,

2007; Walkerdine, 2003; Youdell, 2005),⁴ fordi dominerende diskurser om medicin og rusmidler indeholder underliggende eller skjulte diskurser om konstruktion og reproduktion af køn (Blum & Stracuzzi, 2004:270; Hunt & Antin, 2017).

Mulighederne for at skabe et selv er *både* afhængige af konkret empirisk kontekst og af de dispositioner, som en bestemt aktør medbringer til en bestemt situation (Ahmed, 2004; Bourdieu, 1990). Individer 'performer' (agerer) roller, som både er relationelle og indvævet i samfundsmæssige normer og forventninger (Devine, 2011:633), herunder de kønnede (Measham, 2002; West & Zimmerman, 1987). Særligt når de samfundsmæssige krav og de personlige dispositioner, kompetencer og værdier ikke opleves som værende i overensstemmelse med hinanden, kan skabelsen af et 'selv' være en ambivalent proces (Bourdieu, 1990; Day, 1999; Kolind & Bjønness, 2017), og relationen mellem agens og modstand fremstår kompleks (Bourdieu, 1994; Clegg, 2008; Skeggs, 2004).

I et neoliberalt samfund, hvor der er krav om at være et aktivt, fleksibelt og selvrealiserende individ (Rose, 2001; Willig 2005), kan der således opstå ambivalens og stress, når der netop er uoverensstemmelse mellem sådanne krav og individers egne kropsliggjorte dispositioner (Bourdieu, 1994). Dette spændingsfelt, hvor mål og midler divergerer, søger Ehrenberg (2010) at analysere med begrebet utilstrækkelighed (insufficiency) – hvor brugen af optimerende teknologier (Rose, 2003) af de unge kan opleves som en løsning.

Så vidt jeg ved, er der ikke lavet analyser af kønnede mønstre i brug af præstationsfremmende midler i forskningen om produktivitet og effektivitet i uddannelsessystemet. Savage (2003) har dog argumenteret for, at det ansvarlige neoliberale subjekt er en 'particular-universal' middelklasseformation, der gør, at kvinder og mænd fra de respektive klasser føler forskellig grad af tilpashed i denne udvikling (se også Skeggs, 2004). Min analyse skulle således ideelt set både inddrage de klasse-mæssige og de kønnede aspekter i en intersektionel analyse (Crenshaw, 1989), men i denne artikel vil jeg først og fremmest diskutere de kønnede aspekter. En interessant analytisk ramme kunne være Pierre Bourdieus arbejde med den maskuline dominans, hvor han anfører, at den kvindelig moral påtvinges gennem en utrættelig disciplin, og hvor kvinden, i modsætning til manden, er blød og føjelig (1999:40). Bourdieu taler om en symbolsk indespærring af kvinder, både kropsligt og moralsk (ibid.:41), og anfører, at selv når kvinder anvender symbolske strategier for at modarbejde dette, forbliver de dominerende, fordi de indskrives i en androcentrisk anskuelse.

Men eksisterer der fremdeles en sådan androcentrisme, kan man spørge. Bourdieu ville nok sige ja og bruge sin dispositionelle praksisteori og habitusbegrebet til at forklare, hvordan mennesker indtager sociale positioner, hvor de bærer i sig en socialt og historisk betinget forhistorie, som skaber mønstre, ikke mindst kønnede, som er svære for individet at objektivere, endsige ændre. En sådan vinkel understøttes blandt andet af en analyse af unges opfattelser af køn, krop og seksualitet (VIVE, 2018), hvor der peges på en forskel i den måde, piger og drenge synes, de kan tillade sig at bruge deres krop og køn på, både på de sociale medier og i indbyrdes relationer.

Metode og data

Analyserne i denne artikel baseres på 60 kvalitative interviews med unge studerende (18-25 år) ved forskellige danske uddannelsesinstitutioner.⁵ Rekruttering foregik via en facebook-side og distribution af postere med teksten: «Tager du noget – for at trives eller præstere

4. Uddannelsesforskningen har haft fokus på, hvordan maskulinitet udspilles i skolesammenhæng (Renold & Allan, 2006; Willis, 1978), mens der har været mindre fokus på femininitet.

5. Universiteter, sygeplejeskoler og produktionsskoler. 5 informanter er over 25 år.

bedre, mens du uddanner dig?»⁶ Målet var at undersøge, hvordan præstationsfremmende midler indgik i unges strategier for at trives og præstere under uddannelse.

Tre interviewere foretog semistrukturerede interviews (halvanden-tre timers varighed) fra september 2015 til juli 2016. Alle de deltagende blev stillet spørgsmål om social baggrund, hverdag, trivsel og fremtidsdrømme samt mere specifikke spørgsmål om studieliv, ambitioner og mulig stress og bekymring. Der var særligt fokus på, hvorvidt og hvordan medicin og/eller illegale stoffer som cannabis indgik i de studerendes overvejelser om, og strategier for, at trives og præstere, og på, hvordan deres narrativer spejler forskellige tendenser i den offentlige diskurs, herunder i medierne⁷ og i forskernes egen tilgang (Hunt & Barker, 2001; Quintero, 2010; Zigon, 2007).

Materialet blev kodet i Nvivo. Den første kodning identificerede brede temaer såsom social baggrund, trivsel, præstationspres, motiver for brug og tilgængelighed. Kodningen indikerede tilstedeværelsen af to typer af tilgange til præstationspres blandt de unge: En gruppe præsenterede presset som negativt og brugen af præstationsfremmende midler som ambivalent og uetisk, mens en anden beskrev presset og konkurrencen som sjovt og motiverende og brug af medicin eller illegale rusmidler som en legitim vej til at indfri egne mål og forventninger (Bjønness, 2019). I anden kodning var der fokus på begreber som legitimering, differentiering, konkurrence, perfektion og etiske overvejelser, og det blev tydeligt, at den første tilgang overvejende eksisterede blandt de unge kvinder (mange af dem brugte betablokkere), mens den anden var mere fremtrædende blandt de unge mænd (mange af dem brugte Ritalin).

Alle de medvirkende blev informeret om formålet med studiet og garanteret anonymitet og retten til at trække deres deltagelse tilbage. Honoraret var to biografbilletter. Da enkelte af de studerende blev følelsesmæssigt berørt af at tale om deres baggrund og erfaringer, tilbød vi en snak enten i umiddelbar forlængelse af interviewet eller senere samt kontaktinformation til mulige hjælpeinstanser. En af de studerende benyttede sig af tilbuddet. Projektet blev indberettet til det danske datatilsyn og blev fulgt af en gruppe kompetente kollegaer.

Analyse

De fleste af de unge, som henvendte sig til os, oplevede et pres i forhold til deres uddannelse, og de tog receptpligtig medicin og/eller andre rusmidler for at forbedre studielivet og præstationerne. Det handlede for mange af dem ikke blot om at få bedre karakterer, men i høj grad også om at mindske uønskede følelser som stress, træthed og kedsomhed (Petersen m.fl., 2015; Vrecko, 2013). Lidt mere end halvdelen af de interviewede havde brugt medicin som Ritalin (flest mænd) for at koncentrere sig bedre eller betablokkere (kun kvinder) for at mindske eksamensangst, mens andre definerede deres brug af cannabis eller melatonin for at slappe af, som præstationsfremmende brug.

De unge beskriver altså brugen af præstationsfremmende midler på forskellige måder. Mange har fokus på, at de præstationsfremmende midler virker skærpende, og at de bliver mere fokuserede. Virkningen af fx ADHD-medicinen Ritalin beskrives af Philip som en oplevelse af at blive 'strømnet'. Andre, som Louise, beskriver Ritalin-brug som en måde at 'skubbe lidt til sig selv på'. Axel beskriver sit brug af Ritalin som en 'krykke', mens Hanna beskriver sin brug af betablokkere som en 'rollator'. Kaj omtaler det at ryge cannabis som en

6. Det kan være en svaghed ved metoden, at de unge, som henvendte sig, ikke er et repræsentativt udsnit af alle danske studerende.

7. Temaet er i centrum i artiklen «12-tals pigerne og ADHD-drenge» (Bjønness, 2018).

måde at fjerne uddannelsesrelateret stress på – som en 'reset-knap'. Alle disse begreber indikerer, at de unge stiler imod mål, som de oplever en grad af utilstrækkelighed i forhold til, og at det at tage medicin eller rusmidler er en strategi for at strække sig mod mål, som ellers kan opleves som svære eller uopnåelige.

I det følgende vil jeg først beskrive de unges forskellige motiver for at tage præstationsfremmende midler, og derefter vil jeg analysere deres forskellige legitimeringsstrategier.

Forskellige motiver for brug af medicin

De unges forskellige motiver for at bruge præstationsfremmende midler kan betegnes som hhv. optimering, forbedring og afslapning. Der er ikkediagnosticerede unge, der fx bruger Ritalin, som de køber eller får af bekendte, for at kunne koncentrere sig bedre, og andre, der har en diagnose (ofte ADHD) og bruger deres medicin anderledes, end lægen foreskriver. Nogle unge, i min undersøgelse kun kvinder, får betablokkere af deres læge for at dæmpe eksamensangst, mens der er både diagnosticerede og ikkediagnosticerede unge, der bruger melatonin⁸ for at kunne sove, cannabis eller alkohol for at slappe af/koble fra (ofte betegnet selvmedicinering) eller bevidsthedsudvidende stoffer som ayahuasca⁹ med henblik på selvudvikling og inspiration.

Nogle unge omtaler deres medicinbrug som relativt uproblematisk og positivt (Møldrup & Hansen, 2006; Petersen & Petersen, 2019). Philip ser fx medicinen som en måde at optimere sine evner og differentiere sig fra de andre på. Han fortæller, at han tidligere havde let ved at «falde i med Instagram og Facebook», men at de sociale medier, når han tager Ritalin, «ikke engang krydser hjernen», når han læser:

Jeg prøvede så en af de piller her (Ritalin), jeg tog ca. ti milligram. Og jeg var jo målløs over, hvordan den fik min hjerne til at ændre sig. Det var helt mærkeligt for mig, at jeg kunne sidde og ikke løfte mit hoved fra det her papir overhovedet (...) Jeg var så koncentreret. Mere frisk ... som om din krop bliver mere låst. Dit hoved bliver mere indadfokuseret. Jeg vågner op af det. Min hukommelse bliver bedre. Om det er, fordi jeg koncentrerer mig bedre, eller om det er, fordi min hukommelse bliver bedre, det ved jeg ikke, men jeg ved bare, at når jeg har taget Ritalin-piller, og jeg skal læse en case, så sidder det, jeg har læst, bedre, end hvis jeg ikke har taget Ritalin.

Teodor beskriver i samme ubekymrede tone som Philip effekten af den Modafinilpille¹⁰, som han oplever får ham til at blive mere opslugt af det, han læser. Han kalder det en «study-rock pille» (se Petersen m.fl., 2015).

Taib tager også Ritalin for at forbedre sin præstation. For ham handler det dog ikke om at være bedst, men om at nå mere. Taibs forældre har ikke ressourcer til at hjælpe ham med hans studium, og han bliver nød til at arbejde meget ved siden af. Han har følt sig stresset og har mange gange overvejet at droppe ud, men har fundet ud, at ADHD-medicin gør det nemmere for ham at nå alle de ting, han gerne vil, herunder at forbedre egen indsats: «Man får udrettet mere, man kan køre i et højere tempo og i længere tid ad gangen uden distraktion», fortæller han (se også Krøll, 2019).

Hannas ambition er også at 'komme op på niveau med de andre'. Hun tager betablokkere til mundtlige eksaminer, fordi hun oplever, at de kan være meget svære at komme igennem uden medicin: «Jeg har holdt fast i de der freaking betablokkere, for så længe min hjerte-

8. Melatonin er et naturligt forekommende hormon, som særligt anvendes til regulering af døgnrytmeforstyrrelser.

9. Et psykoaktivt bryg lavet af bl.a. *Banisteriopsis caapi*-vine.

10. Modafinil er narkolepsimedicin.

rytme faktisk holder sig nede, og jeg kan trække vejret, så kan jeg faktisk godt snakke inde til en mundtlig eksamen».

Endelig er der en gruppe, for hvem hash får en motiverende rolle:

Altså, når jeg ryger, så er det sådan en altså, som vi snakkede om, det er sådan en godbid: Altså, nu har jeg gjort alt det, jeg skulle, nu er jeg færdig med alt det, jeg skulle i løbet af dagen, og altså, jeg har fandenedme gjort det godt!

Hashen præsenteres altså her som en belønning for en god indsats eller præstation.

Legitimering af brug af præstationsfremmende midler

Ovenfor har vi set, at forskellige substanser bruges til forskellige formål: til optimering af koncentration, mod eksamensangst og som belønning.

I det følgende skal vi se, hvordan de unge til trods for de forskellige motiver og den brede vifte af medicin og rusmidler, de anvender, legitimerer deres brug ved at henvise til nogle fælles diskurser om uddannelse, præstation og substanser. Deres legitimeringsnarrativer kan, om end på forskellige måder, tolkes som en slags modstand til en diskurs, som fx Quintero (2010) ser i USA, hvor præstationsfremmende medicin kobles til misbrug af 'hårde stoffer' samt til afhængighed og rus. Det er tilsyneladende vigtigt for mange studerende at vise, at de er i kontrol og bruger substanser med det rette formål (DeSantis & Hane, 2010; Petersen m.fl., 2015), og netop dette behov peger mere eller mindre eksplicit på de samfundsmæssige tendenser, krav og forventninger, der kendetegner det neoliberale individualiserede samfund som beskrevet ovenfor. Men hvor den gruppe, som tager præstationsfremmende medicin med henblik på at optimere deres præstation, er optaget af at distancere sig fra rekreativt og festrelateret brug, er de, som bruger medicin for at håndtere nervøsitet og slappe af, som vi skal se nedenfor, mere optaget af spørgsmålet om snyd og andre etiske problemstillinger.

Kontrol og afstand fra rus og festrelateret brug

Mange af de unge definerer deres brug som værende helt anderledes, end hvad de beskriver som traditionelt rus(mis)brug (se også: Quintero, 2012). De legitimerer eget brug ved at opstille en modsætning mellem eget hensigtsmæssige brug af en substans og en mere nedbrydende brug, som de ofte henfører til (mis)brug af hash, kokain eller amfetamin (se også: DeSantis & Hane, 2010). De bruger ikke som 'misbrugerne' substanser for at opnå en rus, men påvirker målrettet hjernen for at opnå noget samfundsmæssigt anerkendt og værdsat.

Philip er fx i en drengegruppe, der bruger Ritalin for at koncentrere sig bedre. Han siger, at de i gruppen er enige om, at de bruger medicin 'til noget andet, end andre folk gør', og at deres brug er opbyggende, mens de, som bruger illegale stoffer som MDMA og kokain, ødelægger sig selv:

Sådan noget som kokain og MDMA, det er jeg stor ikketilhænger af. For i mine øjne ødelægger det et menneske. Det ødelægger, hvem du er, og du er ikke dig selv, når du tager det. Og det er for folk, der i mine øjne har et problem faktisk. Jeg har brug for noget andet, end de har. Så jeg har aldrig prøvet at tage det, og jeg kommer aldrig til at tage kokain eller nogen form for hårde stoffer... Ritalin er i mit hoved ikke et hårdt stof. Det er jo læger, der giver det til unge mennesker, der har ADHD, for at de kan koncentrere sig bedre. At man så ikke har ADHD, gør bare, at effekten er bedre.

Philip fremhæver, at de, der tager illegale stoffer, bliver 'en anden', mens hans eget brug blot gør ham til en skarpere og mere fokuseret version af sig selv:

Jeg ser ned på folk, der tager stoffer. Hvis du siger til mig, du tager kokain, så ville jeg virkelig se ned på dig. Jeg har venner, der tager kokain, og det er et stort tabu i mit hoved (...), det er meget ulovligt. Du putter noget i din næse, du ikke har styr på. Som kommer fra Columbia, som kommer hertil og bliver blandet op, og det er ligesom et mørkt miljø, jeg ikke er interesseret i at være en del af.

Philip udtrykker hermed en klar idé om, at det 'vi', han tilhører, bruger substanser på den rette måde, mens han omtaler 'de andres' brug som forkert og ulovligt.

Louise bruger også Ritalin i længere perioder for at kunne koncentrere sig bedre. Hun er ret åben i sit syn på rusmidler og synes, at brug er op til den enkelte. Når hun alligevel vælger at bruge Ritalin frem for kokain, som hun tror ville kunne virke på samme måde, henviser hun som Philip til den diskurs, der forbinder stofbrug med misbrug og mangel på kontrol:

Det der med illegale stoffer, det er noget, der bliver forbundet med misbrugere og med folk – funktionelle junkier. Hvorimod de, som bruger Ritalin, det er jo typisk mennesker, som fungerer på ret højt plan.

Ligesom Philip mener Louise, at når medicin er udskrevet af en læge, er det trygt i modsætning til et eventuelt mere risikofyldt gade- eller netkøb.

På samme måde kobler Melody, som bruger ADHD-medicinen Concerta for at koncentrere sig, det at bruge fx cannabis til at være uakademisk. Hun siger, at hun ikke har lyst til at være i den samme verden som 'dem', hashbrugerne, og hun fortæller, at hun havde en ven på gymnasiet, som røg hash, og som endte med at få en depression af det: 'Det har fucked et eller andet oppe i hovedet på ham. Det er sådan nogle historier, jeg hører. Jeg synes altid, det er sådan nogle ikke boglige mennesker (...), og jeg har ikke lyst til at være i den verden.'

Et væsentligt aspekt af det at distancere sig fra 'de andres brug' handler altså om at definere det rette formål, hvilket ofte forstås som øget effektivitet i forbindelse med skole eller arbejde. Taib bruger Ritalin og distancerer sig både fra 'de andre' og fra rusen: 'Jeg tager det aldrig sådan rekreationelt bare for at feste, der skal være et formål med det'. Han mener dog også, at rus *kan* være acceptabelt, når den skaber kreativitet i forbindelse med studierne. Taib har således eksperimenteret med blandt andet kokain, men foretrækker Ritalin, fordi han betragter lægeordnede medikamenter som sikrere.

Et andet aspekt af de unges afstandstagen til 'de andre' er risikoen for afhængighed. Axel fortæller, at han aldrig vil være afhængig af noget, og at han tager afstand fra sin bedste vens kokainbrug:

Jeg har sagt til ham mange gange, om han ikke vil lade være at gøre det, men ... Det er det, jeg mener med, at han er blevet afhængig. Han kan ikke tage en tår alkohol, uden hans hjerne siger: Du skal også lige huske noget (kokain, red.).

Det er vigtigt for Axel at understrege, at han i modsætning til vennen er i kontrol, og at han sagtens kan klare sig uden Ritalin.

Anton er derimod ikke så optaget af 'de andre'. Han kalder Ritalin 'en præstationsting', som han bruger, når han trænger hjælp til at koncentrere sig bedre på sit studium, og samtidig ryger han hash med sin roommate et par gange om måneden, for at slappe af og blive

klar til næste morgen. Hvor vi ovenfor så et behov for at distancere sig enten fra det 'at sløve sig ned' med hash, cannabis eller andre illegale stoffer eller fra en uønsket subkultur, synes Anton ikke, at det er den store forskel. Han omtaler hash på samme måde som Ritalin – som noget, der hjælper, når der er travlt, og illustrerer på den måde, at grænsen mellem selvforbedring og selvmedicinering ofte er temmelig uklar (Petersen m.fl., 2015).

Minimering af de eventuelt problematiske sider af substansbrugen er også en legitimeringsstrategi blandt de unge, som bruges til at understrege, at de er i kontrol og har kalkuleret med eventuel risiko. Ofte lægger de, som bruger methylphenidat (fx Ritalin), vægt på, at de er kommet i forbindelse med medicinen ved et tilfælde, fx via en ven, som har en diagnose eller anden adgang til medicin. Philip fremstiller sit første møde med Ritalin som helt udramatisk:

Vi snakker ofte om de her stoffer... hjælper det, gør det os bedre, og har du prøvet det? Og så sidder jeg en dag med en ven, der siger: «Jamen jeg gør det»... «Gør du det?» siger jeg. «Ja, det gør jeg». «Nå, men virker det?» Så siger han: «Ja, det synes jeg, rigtig meget». Nå, og så spørger han mig: «Vil du prøve det?» Vi snakker om Ritalin her. Og så tænker jeg: Tjo, hvad skade kan der ske. Så han giver mig to styks, og så har vi eksamen, og jeg tager det der.

Philip minimerer her betydningen af at tage Ritalin for at forbedre sin koncentration ved at omtale sin debut som en uskadelig tilfældighed. Det er dog interessant, at han ligesom mange af de andre deltagere i undersøgelsen alligevel føler, han er nødt til at legitimere sin brug. Dette tyder på, at han forholder sig til en diskurs om, at præstationsfremmende brug er mere acceptabelt end rusorienteret brug. Det er fx vigtigt for ham at understrege, at Ritalin ikke er et 'stof', men medicin: «Jeg tager normalt ikke stoffer af nogen art, så for mig – det var ikke, fordi jeg så det som et stof. Jeg så det som en pille». At omtale brug på den måde kan ses som en minimeringsstrategi – det, at Ritalin er et lægemiddel og ikke kommer 'fra gaden', minimerer risikoen. Teodor, som bruger Modafinil, taler også om den samme tryghed ved, at hans 'pille' er produceret af lægemiddelindustrien: »Jeg ved ikke skidemeget om stoffer, men altså øhm – jeg ser det (pillebrug) som en bedre løsning. Altså, ja, at det er lavet i lægemiddelindustrien. Jeg har tillid til det her produkt».

En anden måde at minimere på er at sammenligne med andre, mere almindelige praksisser, fx at drikke kaffe: Axel siger om sin Ritalin-brug: «Så meget virker det jo heller ikke. Det er ligesom at drikke kaffe. Det er slet ikke crazy, fordi der er så mange, der gør det».

Selvmedicinering – en reset-knap

Ovenfor har jeg fokuseret på, hvordan de unge, som bruger receptpligtig medicin til at koncentrere sig og holde sig vågne – det, som ofte kaldes kognitiv forbedring eller optimering – legitimerer deres brug. Der er dog også unge, som bruger andre former for midler, fx beta-blokkere, hash, sovemedicin og ayahuasca, som også omtaler dette brug som præstationsfremmende. De fortæller ligeledes om et travlt studieliv og om brug af disse midler for at kunne præstere bedre som studerende, men også nogle gange for at trives eller for at kunne holde til hverdagen som studerende.

Når Kaj fx fortæller om at bruge 'weed' (cannabis) for at fjerne opsamlet stress og træthed som en 'stress ned-knap' i travle perioder på studiet, kan det analyseres i lyset af en selvmedicineringsdiskurs (DeSantis & Hane, 2010):

Da jeg begyndte her på studiet, bemærkede jeg, at sådan noget som træthed og stress, det kan på en måde akkumulere sig på tværs af dagene. Det har jeg ikke haft før, men nu har jeg det sådan, at hvis jeg har beskæftiget mig virkelig intensivt i løbet af fire dage, fem dage, med noget, så kan jeg mærke alle fem dage. Så fungerer weed for mig på en måde som sådan en reset-knap. Fordi på en måde, så nulstiller det min træthed. Altså, det tager den fysiske spænding væk.

Også Anton siger, at hash hjælper ham at slappe af. Og selv om han netop omtaler sit behov for at slappe af som studierelateret, er det interessant, at han legitimerer sin egen brug ved at modstille det og en præstationsfremmende brug:

Altså, det har ikke betydning for, at jeg kan præstere, som jeg gør [I:mh], det er egentlig bare noget, der hjælper til at slappe af, altså sådan, som om jeg lige så godt i teorien kunne smække benene op og se en film [I:ja], jeg ved godt, det ikke er det samme, men det er måske det, der gør, at jeg godt kan retfærdiggøre det, ikk', at det er noget, der hjælper mig til at slappe af, og det er ikke noget, der hjælper mig til at præstere bedre.

Anton beskriver altså sin weedbrug som en legitim måde at mindske følgerne af travlhed på uddannelsen på, men ikke som noget som direkte fører til bedre præstation.

Kønnede strukturer – differentiering eller udjævningsmekanisme?

De former for brug, som er beskrevet ovenfor, er overvejende blevet omtalt af de unge som legitime og relativt uproblematisk. Hanna, som tager betablokkere mod eksamensangst, er dog langt mere ambivalent omkring egen brug:

Er det en sund ting, det, jeg gør? Altså, det der med, at, altså, jeg ved ikke, om det er blevet til sådan en lidt for meget sådan en rollatoring, jeg bare støtter mig op ad hele vejen igennem, eller om jeg ikke bare kunne lade være, du ved. Altså, der er sådan en tvivl om, hvorvidt jeg burde gøre det her – ikke.

Ud over at bekymre sig om sundhed og etik er Hanna også optaget af, hvilken slags person hendes brug gør hende til. Hun siger, at det, at hun bruger betablokkere, ikke passer til hendes normale image som en meget selvsikker og afslappet person, og at hun oplever, «at det sådan er lidt modsigende i forhold til min identitet på en eller anden måde – jeg går faktisk enormt meget op i det her, så meget, at jeg ikke kan trække vejret». Hanna problematiserer sit eget ønske om at lykkes – hun synes, at hun burde være mere afslappet og klare sig uden betablokkere og oplever faktisk, at hendes brug står i vejen for, at hun kan være tilfreds med sig selv. Det samme gælder for Olivia, som også tager betablokkere til eksamen: «Holdningsmæssigt har jeg altid tænkt, at det ikke burde være nødvendigt – jeg tænker, at jeg burde klare det uden».

I det hele taget er mange af de unge kvinder, uanset hvilken medicin de bruger, betydelig mere optaget af de etiske implikationer knyttet til deres brug, end de unge mænd er. Også Louise, som vi ovenfor så beskrive sin Ritalin-brug som en 'måde at skubbe til sig selv på', og som i øvrigt var ekstremt ambitiøs med sit fag, præsenterer sin brug mere ambivalent end de fleste af mændene. Hun er optaget af, om hun snyder, og er ligeledes bekymret for, hvilken type individer det individualiserede præstationssamfund, som hun føler, hun bidrager til med sin medicinbrug, producerer. Der er i det hele taget flere unge kvinder end mænd, der beskriver deres brug som en slags kritik af uddannelsessystemets udvikling. Maria fortæller

fx, at hun bruger ayahuasca¹¹ for at finde sine indre mentale kræfter frem, som hun oplever er nødvendige for at undgå at blive (for) presset under sin uddannelse:

For mig er det at studere sådan rimelig presset – man skal være god til at bruge sine tanker bevidst, sådan så man ikke bare kører sig selv ud af en eller anden tangent (...) det, vi gør, er at bruge vores tanker, og vi skal lære at indoptage noget nyt viden, og det hele er så mentalt, så det er en kæmpefordel, hvis man kan finde ud af at bruge sin mentale kraft konstruktivt [I:mh], fordi ellers så har vi meget tendens til her i den her del af verden, at vores hoved, det kører konstant [I:mh], at der aldrig er rigtig ro i hovedet, fordi så bliver vi bombarderet med alle mulige andre sanseindtryk, hvis vi ikke kan finde ud af at skille det ud, så på den måde havde jeg en idé om, at det (ayahuasca) nok ville hjælpe mig i den proces til at blive bedre til de ting.

Maria fortæller videre, at hun er kritisk over for mange ting på sin uddannelse, og at ayahuasca gør, at hun er i stand til at trives. Hun siger:

Fordi jeg får det der metaperspektiv, kan jeg bedre tage kritisk stilling til [I:mh], hvad det er for et liv, jeg gerne vil skabe fremover også. Tidligere har jeg været mere ligesom fanget ind i systemet, og fanget ind i diskurserne og fortællingerne om, hvad det er, vi skal i den her verden, hvor nu kan jeg bedre sige, 'okay, vi får at vide, vi skal have et godt CV og så videre, men er det det, jeg synes, der er det vigtigste? Nej, det er det faktisk overhovedet ikke'.

Som jeg også har beskrevet andre steder (Bjønness, 2018), kan de unge kvindernes overvejelser omkring deres brug af præstationsfremmende substanser måske betragtes som en type social udjævningsmekanisme; de synes, de kan tillade sig at bruge substanser, så længe de ikke snyder eller gør det på bekostning af andre. I modsætning til den udbredte ambivalens og diskussion af, hvad de kan tillade sig, hos mange af kvinderne, viser selv de mænd, fx Axel, som er noget ambivalente omkring egen brug, ringe interesse for spørgsmål om snyd og etik. Når de unge mænd problematiserer medicinbrug, er de ofte mere optaget af individuel sundhed og eventuelle bivirkninger, fx nedtrykhed og bumser, end af eventuelle etiske problemer med at bruge optimeringsteknologier.

Diskussion og konklusion

De ovenstående eksempler har vist, at de unge studerende tilsyneladende oplever det som nødvendigt at tage præstationsfremmende midler for at leve op til de mål, de stiller for sig selv.

Nagel (2010:109) hævder, at individualiseringen af værdisystemerne leder til en situation, hvor der kræves for meget af den enkelte, og Devine m.fl. (2011:645) hævder ydermere, at ideen om et frit valg ikke blot er en myte, men også ofte fejlagtigt præsenteret som kønsneutral. I tråd med dette viser resultaterne fra denne undersøgelse, at idealet om præstation og effektivitet ikke blot er en fordring, det kan være svært at leve op til for unge studerende mere bredt, men at disse krav kan ramme kønsmæssigt skævt. Ikke mindst er det interessant, hvordan de unges oplevelser i uddannelsessystemet relaterer til det, at et stigende antal unge kvinder i Danmark diagnosticeres med stress, depression, angst og spiseforstyrrelser (Sundhedsstyrelsen, 2018). Når de unge bruger metaforer som 'krykke' og 'rollator' i forbindelse

11. Der er efterhånden en stor litteratur om ayahuasca, som det ville være for omfattende at komme ind på her.

med medicinbrug, knytter de det til svaghed og sygdom og taler således ind i en diskussion om, hvorvidt det såkaldt præstationsbaserede samfund sygeliggør de unge og skaber 'patienter' af ellers friske unge mennesker.

Denne artikel har vist, at de unge oplever socialt pres, både for at præstere godt og for at bruge medicin og rusmidler på en legitim måde med de rette hensigter. Mange legitimerer således brug ved at skabe en symbolsk grænse (Lamont & Fournier, 1992) til mindre målrettede og ambitiøse unge, som bruger medicin eller rusmidler med de 'forkerte' hensigter.

Der er en tendens til, at de, som bruger optimerende medicin som Ritalin, overvejende ser *muligheder* i præstationssamfundet og omtaler medicin som et legitimt middel for at *optimere* sin egen præstation og udmærke sig. De unge, som ønsker at *forbedre* deres eksamenspræstation ved at bruge betablokkere, som bruger hash for at slappe af eller ayahuasca for at holde fast i deres integritet, er dog anderledes kritiske over for det stigende fokus på individuel konkurrence og til den måde, den neoliberale udvikling præger uddannelsessystemet på. For denne gruppe er det ofte ikke tale om at udmærke sig, men snarere om at trives eller klare sig igennem. Deres brug kan måske betragtes som en form for modstandsstrategi, hvor de bruger medicin og rusmidler for at nå mål, som de ellers føler ville være uopnåelige – altså som en form for social udjævning. Der er både mænd og kvinder i denne gruppe, men overordnet giver materialet en fornemmelse af, at de unge kvinder føler sig mindre komfortable (Ahmed, 2004; Renold & Allan, 2006:470) med både det konkurrenceorienterede system og med egne strategier end de unge mænd (se også Møldrup & Hansen, 2006). Mange af kvinderne vender usikkerheden indad og spørger: 'Er jeg god nok?', mens de unge mænd ikke i samme grad giver udtryk for en sådan bekymring. Ydermere reflekterer kvinderne i højere grad end mændene over de moralske implikationer af deres medicinbrug og rusmiddelbrug – er min medicinbrug legitim, gør jeg det rette, snyder jeg? På samme måde som Skeggs (1997) viser i sit studie af unge kvinder fra arbejderklassen, indtager kvinderne i vores undersøgelse de positioner, de føler, de bør, men de gør de med 'unease', som Skeggs skriver. De gør, hvad de oplever som nødvendigt, men de gør det med stor ambivalens. Uden at overfortolke disse mønstre har jeg foreslået, at Bourdieus tænkning om den maskuline dominans kan være et brugbart perspektiv på denne kønnede forskel. Bourdieu beskriver, hvordan samfundsmæssige strukturer forandres langsomt, og hvordan en androcentrisk kultur er svær både at objektivere og forandre (1999). At unge kvinder kan føle sig mindre komfortable end mændene i præstationssamfundet, kan måske netop forstås i lyset af, at dette er et samfund, som appellerer mere til dispositioner, som traditionelt har været opfattet som maskuline: at være aktiv, succesrig og konkurrenceminded i det offentlige rum.

Men hvad er problemet, kan man spørge, når strategien tilsyneladende virker både for Hanna, som tager betablokkere mod eksamensangst og for at 'normalisere' sin præstation, og for Philip, som tager Ritalin for at blive den bedste og 'optimere' sin præstation. Illustrerer og reproducerer den ambivalens og skyldfølelse, som Hanna og de andre kvinder fortæller om, og et tilnærmet fravær af sådanne overvejelser blandt mændene nogle mere traditionelt kønnede logikker (Renold & Allan, 2006; Lawler, 2008) hvor kvinden bøjer af og indordner sig, mens manden snarere vender sig udad og går efter individuel anerkendelse (Bourdieu, 1999)? Og er det, hvis det er tilfældet, et problem? Er det muligt at se Hannas brug af betablokkere som en form for modstand, hvor medicinen hjælper hende til ikke at blive hindret af noget, som rapporteres som et problem af langt flere kvinder end mænd, eksamensnerøsitet (Møldrup, 1999)? Hendes strategi virker, og hun får sin eksamen ... Men når Hanna gør en dyd ud af nødvendigheden (Bourdieu, 1994:155) ved at præsentere sig selv som en bestemt slags aktør i uddannelsesfeltet, er hun også med til at (re)producere noget, hun selv er kritisk over for og indgår i med 'unease' (Skeggs, 2004): et samfund, der baseres på kon-

kurrence og individuel præstation. Fænomener, som altså i denne artikel forsøgsvis foreslås som traditionelt maskuline værdier, som mange af kvinderne i denne undersøgelse hverken kan eller vil leve op til.

Det vil således i fremtidige undersøgelser være vigtigt at undersøge, hvordan det, at mange unge kvinder præsterer med ambivalens, dårlig samvittighed og refleksioner omkring snyd, påvirker deres trivsel og resultater både på kort og på lang sigt. Derudover er der behov for undersøgelser, som både tager klasse, køn og studiemæssig kontekst med i analysen for på den måde at opnå større viden om intersektioner mellem disse variabler.

Referanser

- Ahmed, S. (2004). *Queer feelings*. In: *The cultural politics of emotion*. Edinburgh: Edinburgh University Press.
- Arria, A. & and Wish, E. (2006). Nonmedical Use of Prescription Stimulants among Students. *Pediatric Annals* 35(8): 565–571. <https://dx.doi.org/10.1592/phco.28.2.156>
- Bancroft, A. (2009). *Drugs, Intoxication and Society*. Chichester: John Wiley and Sons.
- Becker, H. (1963). *Outsiders: Studies in the Sociology of Deviance*. New York: Free Press of Glencoe.
- Binkley, S. (2011). Happiness, positive psychology and the program of neoliberal governmentality. *Subjectivity* 4(4), 371–394. <https://doi.org/10.1057/sub.2011.16>
- Bjønnes, J. (2018). Et udstrakt selv: Unges brug af medicinsk kognitiv forbedring for at trives og præstere bedre under uddannelse. *Tidsskrift for Forskning i Sygdom og Samfund*. Nr 28. 87-111.
- Bjønnes, J. (2019). Gendered aspects of Danish students' non-medical use of prescription pharmaceuticals for enhancement purposes in the 'performance society'. *Drugs, education, prevention and policy* 4(26) 309-318.
- Bourdieu, P. (1990). *The logic of practice*. London: Sage Publications.
- Bourdieu, P. (1994). *In Other Words. Essays Towards a Reflexive Sociology*. Cambridge: Polity Press.
- Bourdieu, P. (1999). *Den maskuline dominans*. Viborg: Tiderne skifter.
- Bourgois, P. (1995). *In Search Of Respect: Selling Crack in El Barrio*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Boyd, C.J., McCabe S.E., Cranford, J.A., & Young, A. (2006). *Adolescents' Motivations to Abuse Prescription Medications*. <https://doi.org/10.1016/j.jadohealth.2009.03.023>
- Boyd, Carol J. m.fl. (2009). Adolescents' Nonmedical Use of Prescription Medications and Other Problem Behaviors. *Journal of Adolescent Health*, 45, 543-550. <https://doi.org/10.1016/j.jadohealth.2009.03.023>
- Briggs, D. (2012). *Crack Cocaine Users: High Society and Low life in South London*. Abington: Oxon Routledge
- Brinkmann, S. (Ed.) (2010). *Det diagnosticerede liv. Sygdom uden grænser*. Århus: Forlaget Klim.
- Bröckling, U. (2015). *The entrepreneurial self: Fabricating a new type of subject*. London: Sage.
- Busfield, J. (2006). Pills, Power, People: Sociological Understandings of the Pharmaceutical Industry. *BSA Publications* 40(2), 297-314. <https://doi.org/10.1177/0038038506062034>
- Chatterjee, A. (2009). Is it acceptable for people to take methylphenidate to enhance performance? *British Medical Journal* 338 (b1956). <https://doi.org/10.1136/bmj.b1956>
- Clegg, S. (2008) Academic identities under threat? *British Educational Research Journal* 34(3). 329-345. <https://doi.org/10.1080/01411920701532269>
- Conrad, P. (2005). The shifting engines of medicalization. *Journal of Health and Social Behaviour*, Vol 46, 3-14. <https://doi.org/10.1177/002214650504600102>

- Coveney, C. (2011). Cognitive Enhancement? Exploring Modafinil use in Social Context. *Sociological Reflections on the Neurosciences. Advances in Medical Sociology*, 13, 203-228. [https://doi.org/10.1108/S1057-6290\(2011\)0000013013](https://doi.org/10.1108/S1057-6290(2011)0000013013)
- Coveney, C. & Bjonness, J. (2019) Making sense of cognitive enhancement: taking stock and looking forward. *Drugs, education, prevention and policy* 4(26) 293-300
<https://doi.org/10.1080/09687637.2019.1618025>
- Crenshaw, K. W. (1989). Demarginalizing the Intersection of Race and Sex: A Black Feminist Critique of Antidiscrimination Doctrine, Feminist Theory and Anti-Racist Politics. *University of Chicago Legal Forum*, 140, 139-167
- Day, S. (1999). Hustling. Individualism among London Prostitutes. In: Day, S. m.fl.: *Lillies of the field. Marginal people who live for the moment*. Colorado: Westview Press, 137-157.
- Devine, D., Grummel, B., & Lynch, K. (2011). Crafting the elastic self? Gender and identities in senior appointments in Irish education. *Gender, work an organisation* 18(6). 631-649.
<https://doi.org/10.1111/j.1468-0432.2009.00513.x>
- Djøf (2015). Djøf's studielivsundersøgelse. Hentet fra <https://www.djoef.dk/~media/documents/djoef/s/studielivsunders-oe-gelse-2015.pdf?la=da&hash=B14392E77CCE2F1A78796A1D38C20DCE3557BBF4>
- DeSantis, A. D., & Hane, A.C. (2010). «Adderal is Definitely Not a Drug»: Justifications for the Illegal Use of ADHD Stimulants. *Substance use and misuse*, 45, 31-46. <https://doi.org/10.3109/10826080902858334>
- Ehrenberg, A. (2010). *The Weariness of the self. Diagnosing the History of Depression in Contemporary Age*. Quebec: McGill-Queens University Press.
- Elliot, C. (2003). Putting your best face forward. *Psychology Today* 37(3) 48-49. Hentet fra <https://www.psychologytoday.com/us/articles/200405/putting-your-best-face-forward>
- Ford, J.A., & Arrastia, M.C. (2008). Pill-poppers and dopers: A comparison of non-medical prescription drug use and illicit/street drug use among college students. *Addictive Behaviours*, 33, 934-941. <https://doi.org/10.1016/j.addbeh.2008.02.016>
- Forlini, C., & Racine, E. (2009). Disagreement with implications: diverging discourses on the ethics of non-medical use of methylphenidate for performance enhancement. *BMC Medical Ethics*, 10(9), 1-13. <https://doi.org/10.1186/1472-6939-10-9>
- Gilliam, L. (2016). Nødvendighedens pædagogik. Optimeringskrav møder det gode fællesskab i velfærdssamfundets skole, *Tidsskriftet Antropologi*, 73: 59-82. Hentet fra <https://tidsskrift.dk/tidsskriftetantropologi/article/view/107076>
- Griffin, C., m.fl. (2009). Every time I do it I absolutely annihilate myself': Loss of (self-) consciousness and loss of memory in young people's drinking narratives. *Sociology*, 43(3), 457-476.
- Hamilton, Gloria J. (2009). Prescription drug abuse. *Psychology in the Schools*, 46(9), 8982-8898. <https://doi.org/10.1002/pits.20429>
- Hildt, E. & Francke, A.G. (2013). *Cognitive Enhancement. An Interdisciplinary perspective*. Dordrecht Heidelberg: Springer. <https://doi.org/10.1007/978-94-007-6253-4>
- Hunt, G. & Barker J. C. (2001). Socio-cultural anthropology and alcohol and drug research: towards a unified theory. *Social Science & Medicine* 53, 165-188. [https://doi.org/10.1016/S0277-9536\(00\)00329-4](https://doi.org/10.1016/S0277-9536(00)00329-4)
- Illeris, K., Katznelson, N., Nielsen, J. C., Simonsen, B., Sørensen, N. S. (2009). *Ungdomsliv. Mellem individualisering og standardisering*. Frederiksberg: Samfundslitteratur.
- Jackson, C. (2006). *Lads and Ladettes in School. Gender and a Fear of Failure*. Maidenhead: Open University Press.
- Jørgensen, C.R. (2012). *Danmark på briksen? Et psykologisk perspektiv på Danmark og danskerne i det senmoderne*. København: Hans Reitzels Forlag.

- Kolind, T. & Bjønness, J. (2017). 'The right way to be a woman': Negotiating femininity in a prison-based drug treatment programme. *Punishment & Society*. Hentet fra <http://journals.sagepub.com/doi/pdf/10.1177/1462474517749049>
- Lamont, M., & Fournier, M. (1992). *Cultivating differences. Symbolic boundaries and the making of inequality*. London: The University of Chicago Press. 1-17.
- LeClair, A., Kelly, B.C., Pawson, M., B.E., Wells, & J.T., Parsons. (2015). Motivations for prescription drug misuse among young adults: Considering social and developmental contexts. *Drugs, Education, prevention and Policy. Early Online* 1-9. <https://doi.org/10.3109/09687637.2015.1030355>
- Lengvenyte, A. & Strumila, R. (2016) Do medical students use cognitive enhancers to study? Prevalence and correlates from Lithuanian medical student sample. *European Psychiatry*. Vol 33, Supplement. March. 304. OI: <https://doi.org/10.1016/j.eurpsy.2016.01.1041>
- Låftman, S-B., Almqvist, Y.B., & Östberg, V. (2013). Students' accounts of school-performance Stress: a qualitative analysis of a high-achieving setting in Stockholm, Sweden. *Journal of Youth studies* 16(7) 932-949. <https://doi.org/10.1080/13676261.2013.780126>
- Maier, M. J. , Liechti, M. E., Herzig, F., & Schaub, M. P. (2013). To Dope or Not to Dope: Neuroenhancement with Prescription Drugs and Drugs of Abuse among Swiss University Students. *Plos one*. 8(11), 1-10. <https://doi.org/10.1371/journal.pone.0077967>
- Maier, L. J. & Schaub, M. P. (2015). The use of prescription Drugs and drugs for abuse for neuroenhancement in Europe: Not widespread, but a reality. *European Psychologist*, 20(3), 155-166. <https://doi.org/10.1027/1016-9040/a000228>
- Maier, L. J., Ferris, J. A., & Winstock. A.R. (2018). Pharmacological cognitive enhancement among non-ADHD individuals – a cross-sectional study in 15 countries. *International Journal of Drug Policy*, 58. 104-112. <https://doi.org/10.1016/j.drugpo.2018.05.009>
- Maslen, H., Faulmüller, N., & Savulescu, J. (2014). Pharmacological cognitive enhancement – how neuroscientific research could advance – how neuroscientific research could advance ethical debate. *Frontiers in Systems Neuroscience*, 8, article 107. <https://doi.org/10.3389/fnsys.2014.00107>
- McCabe, S.E., Teter, J., & Boyd, C. (2006). Medical Use, Illicit Use, and Diversion of Abusable Prescription Drugs. *Journal of American College Health*, (54)5. 269-278. <https://doi.org/10.3200/JACH.54.5.269-278>
- McCabe, S.E. & Boyd, C.J. (2012). Do motives matter? Nonmedical use of prescription medications among adolescents. *The Preventive Researcher* 19(1) 10-13.
- McCabe, S.E., West , B.T., Teter, C.J., & Boyd, C.J. (2014). Trends in medical use, diversion, and nonmedical use of prescription medications among college students from 2003 to 2013: Connecting the dots. *Addictive Behaviours*, 39, 1176-1182. <https://doi.org/10.1016/j.addbeh.2014.03.008>
- Measham, F. (2002). 'Doing gender' – 'doing drugs': Conceptualizing the gendering of drug culture. *Contemporary drug problems*, 29, 335-373. <https://doi.org/10.1177/009145090202900206>
- Mui, H. Z, Sales, P. and Murphy, S. (2014). Everybody's Doing it: Initiation to Prescription Drug Misuse. *Journal of Drug Issues*, 44(3), 236-253. <https://doi.org/10.1177/0022042613497935>
- Møldrup, C. (1999). *Den medicinerede normalitet*. København: Gyldendal.
- Møldrup, C. & Hansen R.R. (2006). Public acceptance of drug use for non-disease conditions. *Current Medical Research and Opinion*. 22(4), 775-780. <https://doi.org/10.1185/030079906X100258>
- Nagel, S.K. (2010). Too much of a good thing? Enhancement and the burden of self-determination. *Neuroethics* 3:109-119. <https://doi.org/10.1185/030079906X100258>
- Nayak, A. (2006) 'Displaced Masculinities: Chavs, Youth and Class in the Postindustrial City', *Sociology* 40(5): 813–31.

- O'Flynn, G. & Pedersen, E.B. (2007). The 'good life and the 'rich portefolio': Young women, schooling and neoliberal subjectification. *British Journal of Sociology of Education*, 28(4): 459-472. <https://doi.org/10.1080/01425690701369483>
- O'Malley, P. & Valverde, M. (2004). Pleasure, Freedom and Drugs: The Uses of 'Pleasure' in Liberal Governance of Drug and Alcohol Consumption. *Sociology* 38(1): 25–42 <https://doi.org/10.1177/0038038504039359>
- Petersen, A. (2016). *Præstationssamfundet*. København: Hans Reitzels forlag.
- Petersen, M. A. (2018). Study drugs som vennetjeneste, ordineret medicin, eller stoffer til salg. *Tidsskrift for Forskning I Sygdom Og Samfund*, 15(28), 133-153. <https://doi.org/10.7146/TFSS.v15i28.107263>
- Petersen, M. A. (2015). *Governing Ambiguities. The use of prescription stimulants for enhancement among university students in New York City*. (Ph.d.), University of Copenhagen, Copenhagen.
- Petersen, M. A., Nørgaard, L. S., & Traulsen, J. M. (2015). Pursuing Pleasures of Productivity: University Students' Use of Prescription Stimulants for Enhancement and the Moral Uncertainty of Making Work Fun. *Culture, Medicine and Psychiatry*, 39(4), 665–679. <https://doi.org/10.1007/s11013-015-9457-4>
- Renold, E. & Allan, A., (2006). Bright and Beautiful: High achieving girls, ambivalent femininities, and the feminization of success in the primary school. *Discourse: Studies in the Cultural Politics of Education*. 27(4). <https://doi.org/10.1080/01596300600988606>
- Rose, N. (2003). Neurochemical selves. *Society* (Nov/dec), 46-59. <https://doi.org/10.1007/BF02688204>
- Rose, N. (2009). *Livets politik. Biomedicin, magt og subjektivitet i det 21. århundrede*: Dansk Psykologisk Forlag.
- SAMSHA (2013). *Results from the 2012 National Survey on Drug Use and Health: Summary of national findings* Rockville, MD: Substance Use and Mental Health Services Administration.
- Sandberg, S. & Pedersen, W. (2010). *Cannabiskultur*. Oslo: Universitetsforlaget.
- Schelle, K.J., Olthof, B.M.J., Reintjes, W., Bundt., Gusman-Vermeer, J. & van Mil A.C.C.M.: (2015). A survey of substance use for cognitive enhancement by university students in the Netherlands. *Front. Syst. Neurosci., February 17*. <https://doi.org/10.3389/fnsys.2015.00010>
- Skagestad, L., & Madsen, O. J. (2015). «Man blir så redd for å gå glipp av seg selv» – En tematisk analyse av depresjon hos unge voksne. *Tidsskrift for Norsk Psykologforening*, 52(9), 750–761. Hentet fra http://www.psykologtidsskriftet.no/index.php?seks_id=448504&a=2
- Skeggs, B. (2004). *Class, self, Culture*. London: Routledge.
- Sundhedsstyrelsen (2018). *Danskernes Sundhed – Den Nationale Sundhedsprofil 2017*.
- Sørensen, N.U., Pless, M., Katznelson, N. & Nielsen, M.L. (2017) Picture Perfect. Præstationsoreinteringer blandt unge i forskellie ungdomslivskontekster. *Tidsskrift for Ungdomsforskning* 17(2), 27-48. Hentet fra <https://journals.hioa.no/index.php/ungdomsforskning/article/view/2568/2484>
- Varga, M. D. (2012). Adderall Abuse on College Campuses: A Comprehensive Literature Review. *Journal of Evidence-Based Social Work*, 9(3), 293-313. <https://doi.org/10.1080/15433714.2010.525402>
- Vive (2018). *Unge opfattelser af køn, krop og seksualitet*. Forskningscenter og Analysecenter For Velfærd. København.
- Vrecko, S. (2013). Just how cognitive is «Cognitive Enhancement»? On the significance og Emotions in Universit Students' Experineces with Study Drugs. *AOJB Neuroscience* 4(1), 4-12. <https://doi.org/10.1080/21507740.2012.740141>
- Walkerdine, V. (2003). Reclassifying Upward Mobility: Femininity and the neo-liberal subject. *Gender & Education* 15(3), 237-248. <https://doi.org/10.1080/09540250303864>

- West, C. and Zimmerman, D. H., (1987). Doing Gender. *Gender and Society* 1(2), 125-151. <https://doi.org/10.1177/0891243287001002002>
- Williams, S.J., Martin, P. & Gabe, J. (2011). The pharmaceuticalisation of society? A framework for analysis. *Sociology of health & Illness* 33(5), 710-725. <https://doi.org/10.1111/j.1467-9566.2011.01320.x>
- Willig, R. (2005). Selvrealiseringsoptioner – vor tids fordring om anerkendelse. I: Willig, R. & M. Østergaard: *Sociale Patologier*. København: Hans Retitzel.
- Willis, P. (1978). *Learning to labour. How Working Class Kids Get Working Class Jobs*. London: Routledge.
- Woodman, D. & Wyn, J. (2015). *Youth and Generation. Rethinking change and inequality in the lives of young people*. London: Sage Publications.
- Youdell, D. (2005). Sex-gender-sexuality: How sex, gender and sexuality constellations are constituted in secondary schools. *Gender and education* 17(3), 249-270. <https://doi.org/10.1080/09540250500145148>
- Zigon, J. (2007). Moral breakdown and the ethical demand: A theoretical framework for an anthropology of moralities. *Anthropological Theory*, 7(2), 131-150. <https://doi.org/10.1177/1463499607077295>